

V Arhivu Karlove univerze v Pragi sva se srečala tudi z arhivarjem Arhiva glavnega mesta Praga, ki je povedal, da ravnokar išče možnost, kako bi sporočil v Ljubljano, da je odkril v njihovem arhivu okoli 300 spisov o arhitektu Jožetu Plečniku in njegovem delu v Pragi, zlasti o načrtovanju obnove cerkve, na trgu Jurija Podjebradskega. Svetovala sva, naj pripravi članek s popisom dokumentov, za naše glasilo ARHIVI, kar je rad obljubil.

V času najinega bivanja so češki kolegi poskrbeli tudi za kulturni program. V loži Ministrstva za kulturo v Smetanovem gledališču sva si ogledala predstavo Mozartovega Don Giovannija.

Ta obisk v okviru kulturne menjave je bil pomemben za nadaljevanje in poglobljanje zvez med slovensko in češko arhivsko službo. V vseh arhivih sva bila sprejeta z veliko pozornostjo, razgovori so bili odprti in so predstavljali koristno izmenjavo delovnih izkušenj, zlasti glede materialnega varstva in strokovne obdelave arhivske-

ga gradiva. Odkrivala sva tudi, da je v čeških arhivih dosti pomembnega gradiva za našo zgodovino. V vseh arhivih, ki sva jih obiskala, smo s češkimi kolegi ugotavljali, da je treba medsebojne stike nadaljevati.

OPOMBE

Glej še: Ljudmila Bezljaj-Krevel, Poročilo o študijskem obisku v Čehoslovaški socialistični republiki, Arhivi VI., 1983, str. 154–155 in Peter Ribnikar, Poročilo o študijskih obiskih na Čehoslovaškem leta 1984 in 1985, Arhivi VIII., 1985, str. 131–133.

Študijsko bivanje v Kanadi leta 1987

Milica Trebše–Štolfa

Po programu raziskovalne naloge o izseljeništvu, ki jo Znanstvenemu inštitutu Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani sofinancirajo Občinske raziskovalne skupnosti Izola, Koper in Piran ter Raziskovalna skupnost Slovenije – PORS IO, sem od 30. junija do 7. avgusta letos raziskovala med društvi slovenskih izseljencev na Niagarskem polotoku, v Provincii Ontario v Kanadi.

Vsebina dela se je nanašala na:

- nadaljevanje ugotavljanja najzgodnejše ekonomske migracije iz slovenskega dela Istre s pomočjo ankete, ustnih virov in arhivske dokumentacije in
- vzpodbujanje društev slovenskih izseljencev na tem območju k zavestnemu čuvanju in ohranjanju arhivske kulturne dediščine – in s tem k osveščanju društev o pomenu njihovega deleža pri soustvarjanju širše slovenske kulturne zgodovine kakor tudi kanadske multinacionalne skupnosti, ki jo bodo proučevali znanjci.

Kar zadeva zgodnje izseljevanje iz Slovenske Istre, sem akcijo zastavila že oktobra 1986. V Kanado sem poslala vprašalnik, ki naj bi poskušal dopolniti za območje Slovenske Istre na Inštitutu za geografijo v Ljubljani za kasnejše obdobje že zbrane nekatere podatke. Kljub pripravnemu sprejemu, vsemu razumnevanju, obilici ustnih virov – anketnega lista niso hoteli izpolniti. Vendar sem dobila na razpolago precej uporabnih arhivskih virov. S pomočjo letnih in virov, ki sem jih pridobila že pri prvem obisku v Kanadi (dec. 1985), bom lahko pripravila za objavo delne rezultate v obliki virov.

Več kot sem pričakovala, sem uspela z drugim ciljem obiska – kultura društva slovenskih izseljencev in njihovo arhivsko gradivo.

Presenečena sem bila nad izredno pozitivno oceno o vmesnosti in vrednosti razprave, ki sem jo objavila v Rodni grudi št. 7/1987 in je izšla ravno pred mojim odhodom v Kanado. Takoj sem lahko začela s konkretnim delom pri društvih slovenskih izseljencev t. j. z lociranjem arhivskega gradiva (saj ga je bilo najmanj v društvenih prostorih), zbiranjem, sortiranjem, urejanjem origi-

nalov ter izločanjem odvečnih kopij in ne nazadnje, s fotokopiranjem gradiva, ki sem ga – kolikor sem zmogla – že prinesla s seboj, drugo je na poti, za nekatera društva je zbiranje še v teku in bo po navodilih pripravljeno za fotokopiranje do spomladi 1988.

Tako sem doslej zbrala za obdelavo naslednje arhivske fonde:

1. Slovensko primorsko prosvetno društvo SIMON GREGORČIČ, Toronto, ustanovljeno 1959. leta.
2. Slovenski narodni dom LIPA PARK, St. Catherine, ustanovljeno 1967/69 – ima tudi kronološko urejenih 14 fotografskih albumov.
3. Slovensko kulturno in družabno društvo TRIG-LAV, London, ustanovljeno 1959. leta.
4. Vzajemna podpora zveza BLED, ustanovljena 1. 1933 v Kirkland Lake, Ontario. (sfotokopirane imam le vse zapisnike konvencij in odborov za leta 1933–1940). L. 1978 je zveza prenesla sedež v Hamilton.
5. VPZ Bled, Odsek 13 – PLANICA, Hamilton, ustanovljeno 1. 1961 (zbiranje v teku).
6. VPZ Bled, Odsek 12 – NOVO MESTO, St. Catherine, (zbiranje v teku), odsek ustanovljen februarja 1943.
7. Zapisniki sej KOORDINACIJSKEGA ODBORA ZA POMOČ ONKOLOŠKEMU INŠTITUTU v Ljubljani in MEDDRUŠTVENEGA ODBORA za obdobje marec – maj 1985.
8. SLOVENIAN MUSIC FESTIVAL, Toronto za vse obdobje njegovega delovanja, t. j. 1977–1980.
9. Prvi harmonikarski orkester (buttonbox), Welland, Ontario.
10. Morda bi še naprej ostalo neznano društvo SLAP iz Wellanda, če ne bi na gradivo o njem naletela med svojim delom. Našla sem edino številko glasila SLOVENSKEGA DRUŠTVA SLAP, ki je bilo izdano v Wellandu, marca 1953 (leto I števil. 1). To je najbrž prvo povojno slovensko izseljeniško društvo – izven VPZ Bled – saj se s svojo kulturno dejavnostjo lahko ponaša že v letu 1952, t. j.

pred izidom časopisa. Tega društva tudi ni med registriranimi društvi pri Slovenski izseljenski matici.

V teh tednih sem bila tudi na 7 sejah upravnih odborov različnih društev, kjer smo se dokončno dogovorili o načinu in varni hrambi društvenega arhivskega gradiva v društvenih prostorih. V juliju so bile pri slovenskih društvih tudi razne prireditve, od svečanih do športnih. Na vse sem bila vabljen. Svojo udeležbo sem delovno izkoristila tako, da sem posnela razgovore in pričevanja vseh dosedanjih predsednikov Slov. primorskega društva S. Gregorčič in SND Lipa park, delno pa še člane nekaterih drugih društev (štiri kasete po 90 min). Udeležila sem se tudi sprejema na ladji Captain Jolin, ki sta ga priredili županji pobratenih mest Ljubljane in Missauga ob obisku tov. Keršovanove v Kanadi.

Arhivsko gradivo, ki sem ga utegnila zbrati in odbrati ter prefotokopirati obsega približno 2000 strani. Originalnega gradiva je toliko, kolikor so ga društva lahko odstopila (izkaznice, programi, vabila, duplikati zapisnikov, drugi izvodi ustanovnih aktov, nekaj tiskov, ...). Precej gradiva sem prinesla že s seboj, nekaj pa bodo še poslali po izseljencih, ki bodo še letos prišli domov.

Vse zbrano arhivsko gradivo bo, po dogovoru, po obdelavi prešlo v last oz. upravljanje Izseljenske maticе,

ali Arhiva SRS ali pa Centra za izseljenstvo pri SAZU.

Na društvenih sestankih in v pogovorih s predsedniki društev smo se dogovorili naslednje:

1. Sedanji predsedniki bodo obvestili in pozvali vse člane bivših odborov, od ustanovitve dalje, da arhivsko gradivo, ki ga morda še hranijo doma odstopijo društvu v zameno za fotokopije.

2. V društvenih prostorih bodo v najkrajšem času namestili ognjevarne omare za arhivsko gradivo, s katerimi bo odlej upravljal le tajnik društva oz. predsednik, če bo odbor tako odločil.

3. Vsa službena pošta naj bo naslovljena na društveni naslov, ne pa na privatne naslove.

4. Originalov zbranega arhivskega gradiva, ko bo dokončno urejeno, tajnik ne bo več dajal iz društvenih prostorov.

5. Obvezala sem se napisati za tajnike še posebna navodila za vodenje domače korespondence. Vse posle vodijo ljudje prostovoljno, brez posebne administrativne kvalifikacije, zato bi jim tako navodilo dobrodošlo in so me zanj prosili.

6. Obvezala sem se tudi, da bom vse ugotovitve s pet-tedenskega dela z društvi v obliki predlogov za sancijo razmer predložila Slovenski izseljenski matici, kar dajem v posebnem poročilu.

Raziskovanje kulturne ustvarjalnosti Slovencev – (Delovni obisk v Kanadi od 23. 6. do 8. 8. 1989)

Milica Trebše–Štolfa

Po URP RSS Kulturna ustvarjalnost Slovencev, ki ima sedež pri Znanstvenem inštitutu Filozofske fakultete v Ljubljani (vodja projekta je prof. dr. Nace ŠUMI), so mi Raziskovalna skupnost Slovenije, Znanstveni inštitut Filozofske fakultete in Slovenska izseljenska matica v Ljubljani omogočili šesttedensko delovno bivanje v Kanadi med društvi slovenskih izseljencev na Niagarskem polotoku, v času mojega rednega letnega dopusta. Vsebina delovnega programa:

1. Z ozirom na dejstvo, da sem se že seznanila s skoraj vsemi društvi slovenskih rojakov v južnem Ontariu, mi je bil cilj zbrati in urediti čimveč arhivskega gradiva pri društvih z njihovo pomočjo in člane usposobiti za samostojna urejevalna dela.

2. Slovensko prosvetno društvo "Simon Gregorčič", ki se je v letu 1959 ustanovilo kot društvo primorskih Slovencev (še danes so v njem včlanjeni pretežno primorski rojaki), slavi letos trideseto obletnico svojega delovanja. Za ta jubilej jim po programu raziskovalne naloge pripravljam društveno monografijo. Zato je bil moj namen obiska dopolnjevanje in dokončno odbiranje arhivskega gradiva za raziskave in objavo ter identifikacija in popis fotografskega gradiva članov društva "Simon Gregorčič" v Torontu.

3. Tretji namen je bil navezava stikov z novimi društvi.

Realizacija programa:

Ad 1. Obsežnejše delovno poročilo, ki sem ga 10. avgusta letos dostavila Arhivu SRS, Slovenski izseljenski matici in Raziskovalni skupnosti Slovenije v Ljubljani

obsega popis društev oziroma aktivnosti, ki so mi gradivo v fotokopijah odstopili in obdobje za katerega sem gradivo prinesla s seboj.

Ves čas bivanja sem aktivno sodelovala na vseh društvenih prireditvah in sejah odborov slovenskih izseljenskih društev tega območja. Zato sem po vrnitvi tudi izdelala predlog želja in potreb naših izseljencev, ki naj jih Matica po možnosti upošteva v programu za naslednje leto.

Ad 2. Člani društva "Simon Gregorčič" so prizadevno pomagali zbirati dodatno arhivsko gradivo. Moj načrt dela obravnave društvene kronike sem predstavila na seji odbora društva, kjer so ga sprejeli. V tem času sem pripravila tudi prvih 40 strani rokopisa, ki smo ga na društveni seji prebrali, saj je za to obdobje ohranjenega najmanj arhivskega gradiva. (Rokopis je že v celoti končan v oktobru in oddan v tiskarno.)

Podobno metodologijo obdelave arhivskega gradiva sem izdelala še za SND LIPA PARK v St. Catherine'su, ki bo praznoval 25. obletnico kulturnega delovanja in za Vzajemno podporno zvezo "BLED" – odsek PLANICA 13 v Beamsville, ki bo v letu 1993 slavil 50. obletnico uspešnega kulturnega delovanja. Obe društvi sta se z zasnovo strinjali in me prosili, da tudi zanju pripravim publikacijo.

Ad 3.a Častni predsednik SKD v Sudburyju bo prisrbel arhivsko gradivo tega društva, ki bi po svojem kultumem poslanstvu v prvem obdobju zlasti, zaslužilo podrobnejšo raziskavo in objavo.

3b. Za društvo VPZ BLED – odsek 12 – Novo mesto, s sedežem v St. Catherine'su bomo pričeli zbirati ar-